

¹Національний університет водного господарства та природокористування, м. Рівне

УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМІВ УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ ЯК ЧИННИК СТАЛОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА

Публікацію присвячено узагальненню категорії активів та обґрунтуванню економічної діяльності підприємства з управління ними. Досліджено основні аспекти управління оборотними та необоротними активами. Здійснено аналіз та виокремлено основні цілі та завдання управління активами підприємства. Визначено ключові напрямки оптимізації системи активів, обґрунтовано пріоритетні шляхи підвищення ефективності управління активами підприємства. Для формування оптимальної структури активів підприємства запропоновано створити персоналізовану стратегію управління активами, яка б базувалась на загальних принципах підвищення ефективності такого управління.

Ключові слова: активи; управління активами підприємства; оптимізація системи активів; оборотні активи; необоротні активи.

Постановка проблеми. Сучасне економічне середовище характеризується високим рівнем конкуренції серед наявних суб'єктів господарювання. Загальновідомо, що важливу роль у збереженні конкурентоздатності відіграють задовільні показники фінансової стійкості, які значною мірою залежать від того, наскільки добре налагоджено процес управління активами. Для того, щоб підприємство могло зберігати та підсилювати свої ринкові позиції, а також отримувати стабільний фінансовий результат, існує необхідність ефективно управляти його активами та пасивами. Однак сучасна фінансова наука характеризується відсутністю універсальних та апіорі дієвих теоретичних та практичних підходів до управління активами суб'єктів господарювання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій показав, що вивчення питань, які стосуються системи та механізмів управління активами суб'єктів господарювання, займається багато науковців. Актуальним проблемам теорії та практики оцінки й управління активами підприємства присвячені роботи таких авторитетних вчених-економістів, як К. С. Андруха, Н. М. Давиденко, М. В. Лотюк,

О. В. Мірошніченко, Т. О. Олійник, О. Р. Охрамович, К. Г. Сердюков, О. С. Філімоненко та багатьох інших.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми.

На сучасному етапі розвитку вітчизняної економіки існує реальна потреба у виявленні нових методів більш ефективного управління активами підприємств, які могли б забезпечувати їх подальший розвиток. Розробка та впровадження нових раціональних методів по управлінню активами повинна покращити фінансову стабільність підприємств, виробити перспективну фінансову стратегію та забезпечити стале підвищення їхньої конкурентоспроможності.

Ключовою метою даної статті є дослідження теоретичних і практичних аспектів використання та управління активами у перехідних та мінливих умовах вітчизняного економічного середовища. Існує необхідність виділення та обґрунтування найбільш ефективних інструментів управління активами підприємств та визначення основних принципів та практичних заходів, які б могли сприяти їх більш раціональному розпорядженню.

Виклад основного матеріалу. В українській економічній літературі серед теоретичних та практичних праць вчених існують різноманітні визначення поняття «активи». Серед них найбільш повним та узагальнюючим, на нашу думку, є тлумачення М. В. Лотюк, яка вважає активи сукупністю матеріальних і нематеріальних цінностей підприємства, що мають грошову оцінку та вартість, формування і використання яких призведе до отримання економічних вигід у майбутньому та характеризується впливом факторів часу, ризику та ліквідності [1, С. 62]. Не можна не погодитися з таким ґрунтовним визначенням, оскільки у ньому врахована як форма активів – матеріально-речова та нематеріальна, – так і той факт, що вони належать конкретно взятому підприємству, а також функція принесення доходу в майбутніх періодах діяльності. Критеріями класифікації активів для забезпечення ефективного управління є: форма функціонування, характер участі у господарському процесі, характер володіння, ступінь ліквідності та ризику, ціна залучення.

Процес управління активами є ключовим по важливості етапом на шляху до забезпечення ефективної господарської діяльності будь-якого підприємства. Політика управління активами є невід'ємною частиною загальної фінансової стратегії підприємства та полягає у формуванні необхідного обсягу і складу оборотних та необоротних активів, раціоналізації та оптимізації структури джерел їх фінансування.

Оскільки матеріальною базою для діяльності підприємства є необоротні активи, то їх стан та своєчасне оновлення значною мірою впливають на ефективність їх роботи, що своєю чергою забезпечує господарський потенціал підприємства, конкурентоспроможність продукції та рівень прибутку [2, С. 37]. Необоротні активи підприємства є важливим фактором, адже саме завдяки їм здійснюється власне процес виробництва, від них залежить його обсяг і якість, що у результаті впливає на загальний фінансовий стан суб'єкта.

Зазвичай, аналіз необоротних активів проводять за попередній звітний період, що допомагає вивчити динаміку обсягу та структури необоротних активів, їх стан, чи здійснювалося оновлення та яка ефективність їх використання. Необхідним при управлінні необоротними активами є контроль за ефективністю їх використання, збільшенням рентабельності та фондівіддачі необоротних активів, уникненням простоїв обладнання [3, С. 76]. Є потреба також у визначенні джерел фінансування необоротних активів, їх оновлення, що може здійснюватися за рахунок власних і позикових коштів.

До основних уніфікованих заходів з підвищення ефективності управління необоротними активами вітчизняних підприємств віднесемо насамперед такі:

- здійснення покращення освітньо-кваліфікаційного рівня працівників, їх навичок – як робітників, так і управлінського персоналу;

- мотивація та заохочення працівників у різних формах (фінансова, соціальна, страхова);

- збільшення внутрішнього контролю та відповідальності посадових осіб за обліком та аналізом необоротних активів;

- вдосконалення чи реструктуризація технології виробництва продукції підприємства;

- регулярне здійснення технічного огляду стану основних засобів;

- удосконалення автоматизації управління необоротними активами підприємства з використанням комп'ютерної техніки та сучасного програмного забезпечення.

Існує також потреба конкретизації заходів з управління такою категорією необоротних активів, як нематеріальні активи. Розпорядження нематеріальними активами включає наявність таких основних елементів, як операційний менеджмент, маркетинг, фінансовий менеджмент та інноваційний менеджмент, які, взаємодіючи між собою, сприяють забезпеченню високих темпів

нарощування фінансових ресурсів, реалізації поставлених завдань та забезпеченню довготривалих конкурентних переваг підприємствам [4, С. 183]. Застосування на практиці управління нематеріальними активами сприяє генеруванню та акумулюванню інтелектуального капіталу, підвищенню ринкової вартості усіх активів підприємства, покращенню якості продукції та її конкурентоспроможності, виходу на нові ринки збуту, покращенню ділової репутації, просуванню нових торгових марок та закріпленню на ринку успішного бренду. Нематеріальні активи, зокрема комп'ютерні програми, дуже швидко втрачають свою актуальність та потребують регулярного оновлення. Особливо це стосується програм, які напряду залежать від змін в законодавстві, зокрема податкові – М.Е.Дос, СОТА, облікові – 1С: Бухгалтерія, Парус та ін. [5, С. 199]. Саме тому доцільним є запобігання моральному старінню наявного на підприємствах програмного забезпечення шляхом регулярного його оновлення до актуальних версій, інтеграції з фаховими електронними системами та інформаційними платформами тощо.

Управління оборотними активами – це найбільша частина операцій менеджменту, оскільки оборотні активи – це і продукція підприємства, і те, з чого вона виробляється, і грошові кошти, і багато іншого, що потребує комплексу зважених управлінських рішень. Ефективність використання оборотних активів включає встановлення оптимальної величини, формування варіантів фінансування та їх використання. Оптимальна величина оборотних коштів повинна, з одного боку, забезпечувати безперебійне ефективне функціонування підприємства, а з іншого – мінімізувати наявність поточних активів, не задіяних у створенні додаткової вартості [6]. Також у системі управління активами грає велику роль раціональне використання оборотних активів, що дозволить забезпечити прискорення їх оборотності на стадіях створення виробничих запасів, незавершеного виробництва, обігу.

Для вітчизняних суб'єктів господарювання варто виділити такі основні та найбільш універсальні напрямки підвищення ефективності управління оборотними активами:

– збільшення швидкості оборотності оборотних активів через виявлення зайвих запасів та їх ліквідації, кращого вибору постачальників і умов та організації доставки;

– введення нових технологій та збільшення ефективності праці, раціоналізації збуту, забезпечення ефективної кредитної політики;

– встановлення такого обсягу та структури запасів, які змогли б забезпечити безперервність та стабільність виробничого процесу за мінімальних витрат;

– зменшення обсягу дебіторської заборгованості, налагодження розрахунків з дебіторами, встановлення бажаних умов договорів і забезпечення оптимального залишку грошових коштів, формування плану платежів та грошових надходжень.

Особливу увагу під час створення системи заходів щодо управління активами на українських підприємствах необхідно приділити запровадженню практики регулярного поточного фінансового аналізу, зокрема факторного та прогнозного, із застосуванням сучасних економіко-математичних методів та актуального програмного забезпечення. Дотримання цих заходів позитивно вплине на стан грошових ресурсів, дозволить швидко бачити та імплементувати ефективні фактори здешевлення виробництва та зростання якості продукції.

Висновки. З метою формування оптимальної структури активів підприємства є потреба створення персоніфікованої стратегії управління активами, яка б базувалась на загальних принципах підвищення ефективності такого управління. Зокрема, обов'язковим заходом є визначення оптимальної кількості запасів; встановлення обмежень дебіторської заборгованості; зміна умов договорів на повну або часткову передоплату за продукцію; ефективне управління залишками грошових коштів шляхом вкладання їх у інвестиції або іншу доходну діяльність; підвищення абсолютної ліквідності товариства; створення або удосконалення плану платежів та надходжень; контроль над кредиторською заборгованістю та дотриманням термінів її сплати; заходи щодо підвищення оборотності та рентабельності продукції підприємства.

1. Лотюк М. В. Управління активами підприємства. *Економічні студії*. 2017. № 1(14). С. 62–66. 2. Давиденко Н. М. Ліквідність та платоспроможність як показники ефективності фінансового менеджменту підприємства. *Актуальні проблеми економіки*. 2015. № 2 (44). С. 36–40. 3. Олійник Т. О., Мірошниченко О. В. Основні напрями підвищення ефективності управління активами. *Інвестиції : практика та досвід*. 2014. № 21. С. 73–77. 4. Філімоненко О. С. Фінанси підприємства : навч. посіб. Київ : Кондор, 2018. 400 с. 5. Охрамович О. Р. Бухгалтерський облік запасів в країнах СНД : правове регулювання. *Вісник Житомирського державного технологічного університету. Економічні науки*. 2018. № 4 (30). С. 198–203. 6. Сердюков К. Г., Андруха К. С. Управління активами та пасивами підприємства в сучасних умовах. URL: <http://dspace.khif.edu.ua/bitstream/handle/123456789/148/Управління%20активами%20та%20пасивами%20підприємства%20в%20сучасних%20умовах.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (дата звернення: 15.05.2021).

REFERENCES:

1. Lotiuk M. V. Upravlinnia aktyvamy pidpriemstva. *Ekonomichni studii*. 2017. № 1(14). S. 62–66.
2. Davydenko N. M. Likvidnist ta platospromozhnist yak pokaznyky efektyvnosti finansovoho menedzhmentu pidpriemstva. *Aktualni problemy ekonomiky*. 2015. № 2 (44). S. 36–40.
3. Oliinyk T. O., Miroshnychenko O. V. Osnovni napriamy pidvyshchennia efektyvnosti upravlinnia aktyvamy. *Investytsii : praktyka ta dosvid*. 2014. № 21. S. 73–77.
4. Filimonenko O. S. Finansy pidpriemstva : navch. posib. Kyiv : Kondor, 2018. 400 s.
5. Okhramovych O. R. Bukhhalterskyi oblik zapasiv v krainakh SND : pravove rehuliuвання. *Visnyk Zhytomyrskoho derzhavnoho tekhnolohichnoho universytetu. Ekonomichni nauky*. 2018. № 4 (30). S. 198–203.
6. Serdiukov K. H., Andrukha K. S. Upravlinnia aktyvamy ta pasyvamy pidpriemstva v suchasnykh umovakh. URL: <http://dspace.khif.edu.ua/bitstream/handle/123456789/148/Upravlinnia%20aktyvam%20ta%20pasyvam%20pidpriemstva%20v%20suchasnykh%20umovakh.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (data zvernennia: 15.05.2021).

Zaiachkivska O. V. ^[1; ORCID ID: 0000-0002-8792-9204],

Candidate of Economics (Ph.D.), Associate Professor,

Semeshchuk Y. S. ^[1; ORCID ID: 0000-0002-4431-5413],

Senior Student

¹*National University of Water and Environmental Engineering, Rivne*

IMPROVEMENT OF ASSET MANAGEMENT MECHANISMS AS A FACTOR OF SUSTAINABLE ENTERPRISE DEVELOPMENT

The publication is devoted to the generalization of the category of assets and substantiation of economic activity of the enterprise for their management. The key directions of optimization of the asset system are determined, the priority ways of increase of efficiency of asset management of the enterprise are substantiated. Particular attention when creating a system of measures for asset management in Ukrainian enterprises should be paid to the introduction of regular current financial analysis, including factor and forecast, using modern economic and mathematical methods and relevant software. That is why it is advisable to prevent the obsolescence of existing software in enterprises by regularly updating it to the latest versions, integration with professional electronic systems and information platforms, and so on. Adherence to these measures will have a positive impact on the state of monetary resources, will allow you to quickly see and implement effective factors to reduce the cost of production and increase product quality. In order to form the optimal structure of enterprise assets, there is a need to create a personalized asset management strategy, which would be based on the general principles of improving the efficiency of such management. In particular, it is mandatory to determine the optimal amount

of stock; setting limits on receivables; change of terms of contracts for full or partial prepayment for products; effective management of cash balances by investing them in investments or other profitable activities; increasing the absolute liquidity of the company; creation or improvement of the plan of payments and receipts; control over accounts payable and compliance with the terms of its payment; measures to increase the turnover and profitability of the enterprise.

Keywords: assets; enterprise asset management; asset system optimization; current assets; non-current assets.

Заячківська О. В. [1; ORCID ID: 0000-0002-8792-9204],

к.э.н., доцент,

Семещук Я. С. [1; ORCID ID: 0000-0002-4431-5413],

соискатель высшего образования первого (бакалаврского) уровня

¹Национальный университет водного хозяйства и природопользования, г. Ровно

СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ МЕХАНИЗМОВ УПРАВЛЕНИЯ АКТИВАМИ КАК ФАКТОР УСТОЙЧИВОГО РАЗВИТИЯ ПРЕДПРИЯТИЯ

Публикация посвящена обобщению категории активов и обоснованию экономической деятельности предприятия по управлению ими. Исследованы основные аспекты управления оборотными и необратимыми активами. Осуществлен анализ и выделены основные цели и задачи управления активами предприятия. Определены ключевые направления оптимизации системы активов, обоснованы приоритетные пути повышения эффективности управления активами предприятия. Для формирования оптимальной структуры активов предприятия предложено создать персонифицированную стратегию управления активами, которая основана на общих принципах повышения эффективности такого управления.

Ключевые слова: активы; управление активами предприятия; оптимизация системы активов; оборотные активы; необоротные активы.

Отримано: 02 червня 2021 р.
Прорецензовано: 07 червня 2021 р.
Прийнято до друку: 25 червня 2021 р.